

František Koreš, Válka v myšlení a každodenním životě jihočeské nižší šlechty ve druhé polovině 16. a na počátku 17. století, České Budějovice 2013, 107 s. (Diplomová práce Historického ústavu Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích)

Posudek vedoucího diplomové práce

Oživený badatelský zájem o nižší šlechtu v 16. a 17. století souvisí se snahou historiků a historiček vrátit do interpretace dějin lidský příběh, jenž umožňuje proniknout ke způsobům myšlení, chování a jednání dějinných aktérů. Vzhledem k typologicky omezené a torzovité pramenné základně se badatelům nenabízí mnoho příležitostí k vylíčení životních osudů rytířů, jejichž kroky zpravidla zmizely v anonymitě dějin. Cestu k jejich zachycení poskytují účty, inventáře sídel, trestně právní písemnosti a především osobní a úřední korespondence. Právě dopisy jihočeských nižších šlechticů, kteří měli osobní nebo zprostředkované zkušenosti s válečnými konflikty ve druhé polovině 16. a počátkem 17. století, se staly hlavní heuristickou oporou diplomové práce Františka Koreše.

Diplomant se seznámil s domácí a hlavní zahraniční literaturou, jež pojednává nejen o habsbursko-tureckých válkách a vpádu pasovského vojska, ale poskytuje směrodatná metodologická východiska k badatelskému uchopení válečného zážitku. František Koreš si správně uvědomil, že válečný zážitek představoval velmi individuální zkušenost s nepřítelem, ať přímou, nebo zprostředkovanou, proto zcela oprávněně rezignoval na zobecňující úvahy, ale badatelskou pozornost věnoval životním osudům jednotlivých rytířů spjatých s válkou, a to v protitureckých taženích 1566 a 1594 i během vpádu Pasovských 1611. Naznačenou volbu považují za velmi šťastnou, protože autorovi umožnila sledovat reflexi války v konkrétních životních osudech nižších šlechticů a šlechtičen, které by v případě více zobecňujícího pohledu zůstaly zřejmě ukryté v dějinné anonymitě. Navíc se diplomant nezabýval válkou a válečným zážitkem odtrženě od stereotypů každodenního života hlavních aktérů. Za velmi cenný považují způsob kladení otázek, neboť autor se především ptal, jakými prostředky „vzdálená“ nebo „blízká“ válka ohrožovala starobylé hodnoty a jistoty, které tvořily pilíře sociální identity příslušníků nižšího šlechtického stavu. Stranou jeho pohledu pochopitelně nemohly zůstat obranné reakce nižších šlechticů, kteří bránili svůj svět vžitých konzervativních hodnot, do něhož se narodili a v němž prožívali svůj všední život v klidné i vzrušené době.

Přestože hlavním tématem diplomové práce byla válka v myšlení a každodenním životě jihočeské nižší šlechty na sklonku předbělohorské doby, dokázal autor z prostudovaných

epistolografických pramenů vytěžit mnohem více. Jelikož bezpečně rozumí dobovým reáliím, poskytla mu důvěrná znalost osobních pramenů a jejich sociálního kontextu oporu k vystižení gest, promluv, emocí a podobných racionálních i citově zabarvených svědectví, o něž opřel svůj výklad. Z představených životních osudů zcela zřetelně vyplynulo, že diplomant nestudoval dějiny války „kvůli dějinám války“. Válečný konflikt byl pro Koreše odrazovým můstkem k ponoru do myšlenkových světů vybraných aktérů dějinných příběhů. Při obhajobě práce by mohl blíže vysvětlit, zda některé představené životní osudy nižších šlechticů mohou tvořit základ jejich pozdějších biografii. Interpretačně pozoruhodné zvládnutí nesnadné badatelské cesty jednoznačně potvrdilo, že diplomant má předpoklady k dalšímu vědeckému růstu během doktorského studia.

Čtrnáct představených životních osudů zaujme nejen hloubkou interpretace a znalostí dobového kontextu, ale také vyzrálým literárním stylem, který není v kvalifikačních pracích poslední dobou vůbec běžný. Drobné jazykové prohřešky a neopravené překlepy jsou naprostou výjimkou (s. 10, 39, 46, 88, 90-91). Více pozornosti by si zasloužilo jednotné psaní vlastních jmen (s. 24 – Švendí, s. 26 – Schwendi), odstranění krátkých předložek z konce řádků, upřesnění rodných jmen některých historiků (s. 44 – liberecký historik Svoboda se nejmenuje Miroslav, ale Milan). Za větší formální prohřešek považuji absenci výkladu o způsobech psaní dobových textů, který by neměl chybět v úvodních poznámkách. Z hlediska kompozice práce mám výhradu k neústrojně vloženému výkladu o kořenech tureckého nebezpečí, jenž je navíc zbytečně dlouhý.

Bc. František Koreš předložil heuristicky a metodologicky výtečně ukotvenou diplomovou práci, která rozšířila a prohloubila dosavadní vědecké poznatky o každodenním životě nižší šlechty v Království českém na konci 16. a počátkem 17. století. Vzhledem k jednoznačnému odbornému přínosu doporučuji diplomovou práci k obhajobě s návrhem klasifikace

v ý b o r n ě .

České Budějovice 20. 5. 2013

prof. PhDr. Václav Bůžek, CSc.